

Ingers tankar

*Cogito,
ergo sum*

Je pense,
donc je suis

Jag tänker, alltså finns jag, är ett uttryck som jag kom att tänka på en dag när jag satt och funderade. Det uttrycket tillskrivs den franske filosofen René Descartes.

När jag kom ihåg det började jag tänka på vad hans namn betyder och kollade naturligtvis upp det. På nätet läste jag:

Descartes är ett av ursprungen till den moderna vetenskapen. Den cartesianska metoden går ut på att åtskilja vår förmåga att säkra vetenskapligt resultat från den sinnliga iakttagelsen av en natur som är stadd i ständig förvandling.

Låter som något vi i vår tid borde lära oss av. Alltså lära oss skilja agnarna från vetet i betydelsen hitta sanningskornen i det konstanta flödet av påverkan, intryck och fake news som vi ständigt utsätts för.

Åter till Descartes. Han var nog lite av ett universalgeni, filosof, duktig matematiker, tekniskt begåvad och dessutom musikteoretiker. Han föddes 1596 och blev moderlös nästan genast och var ett sjukligt och svagt barn som ingen trodde skulle överleva särskilt länge. Han

var bara nio år då han sattes i jesuitskola av sin far som var en välbeställd jurist och politiker i Bretagne.

Descartes trivdes inte i vare sig skolmiljön eller societetslivet och efter en kort militärtjänst i ungdomsåren ägnade han hela sitt liv åt forskning.

1649 blev han lockad till Sverige av drottning Kristina som var en kvinna med stor kunskapsörst. Hennes valspråk var **Visheten är rikets stöd**. Descartes blev en kort tid hennes lärare och rådgivare. Han insåg snart att **Sverige var ett land där både människor och tankar frös till is**. Redan året efter gick han bort, troligen i lunginflammation, innan han fyllt femtiofyra år.

Raskt över till drottning Kristina – född 1626. Hon var som bekant dotter till Gustav II Adolf. När Gustav II Adolf 1630 anslöt sig till det stora religionskriget, som senare skulle kallas trettioåriga kriget, hade det redan pågått i tolv år. Kungen var då trettiosex år – två år äldre än

Ett av få latinska citat som ingår i allmänbildningen att känna till är René Descartes yttrande cogito ergo sum, ”jag tänker, alltså finns jag”. Men yttrandet är en översättning. Originalen är inte på latin utan på Descartes modersmål franska: je pense, donc je suis.

Det dyker första gången upp i en skrift år 1637, Discours de la méthode (”Avhandling om metoden”). Den latinska form som hänvisas till idag publicerades första gången 1644 i skriften Principia philosophiae (”Filosofins principer”).

Ingers tankar

Descartes – och redan två år senare blev han dödad i slaget vid Lutzen, 6 november 1632.

Kristina var då knappt sex år. Tills hon var mogen att bli drottning, 1644, var det Axel Oxenstierna som var rikskansler i Sverige och såg till både landet, lilla Kristina och hennes fyra år äldre kusin Karl Gustav.

Drottning Kristina var sedan drottning i tio år innan hon avsåde sig tronen till förmån för sin kusin som blev kung Karl X Gustav, trots att han inte hade någon arvsrätt till den svenska kronan.

Man kan fundera över vad som ledde fram till drottningens beslut att abdikera? Hur mycket blev hon påverkad av Descartes? Hon övergav den protestantiska läran som hennes far stridit för och konverterade till katolicismen.

Det har skrivits så många böcker om drottning Kristina. Det har antytts att hon var vad man idag säger bisexuell. Hon slog sig ner i Rom där hon höll hov bland den kulturella eliten

tills hon gick bort 1689. Då var hon runt sextiotre år.

Karl X Gustavs tid som regent blev kort, bara sex år, mesta tiden låg han i krig. Efter honom kom hans son Karl XI som fick vara kung under förmyndarskap från han var fyra år tills han blev kungamyndig vid sexton. Han blev fyrtioett år och avled 1697 efter att länge varit sjuk i cancer.

Hans son blev Karl XII, eller Kalle Dussin som vissa vanvördigt kallar honom. Han blev kung endast femton år gammal och blev den som bara krigade, men gjorde att Sveriges stormaktstid tog slut och han själv föll för en kula i Halden 1718, trettiosex år gammal, men det är en annan historia.

Tänka sig vilka funderingar tänkandet kan leda till!

Cogito, ergo sum!

